

ÍRÓ SÁNDOR¹

A rendőrség és a Katolikus Egyház szervezeti struktúrájának összehasonlítása a hatékony együttműködés kialakítása érdekében

The comparison of the Organizational Structures of the Police and the Catholic Church in Order to Establish an Effective Cooperation

Absztrakt

Mind az államban, mind az egyházakban működő szervezeteknek működési kerete van. Ezt a működési keretet a jogszabályok biztosítják. Jelen tanulmányban a rendőrség szervezeti struktúráját hasonlítom össze a Katolikus Egyház szervezeti struktúrájával, amely összehasonlítás alapját – fő szabályként – a rendőrség oldaláról a rendőrségi törvény,² a katolikus egyház oldaláról pedig az 1983-as Egyházi Törvénykönyv alapjai képezik.³ A két speciális szervezet szervezeti struktúrájának a bemutatása azokat a megállapításokat azonosítja és bizonyítja, amely a két szervezet együttműködésének fontosságára és szükségességére mutat rá. A tanulmány rávilágít azokra a kapcsolódási pontokra a két szervezet között, ahol kölcsönösen előnyös szakmai együttműködést lehet kialakítani, valamint azokra a releváns új biztonsági kihívásokra, amelyek a katolikus egyházat érintik az Európai Unióban.

Kulcsszavak: rendőrség, katolikus egyház, új kihívások, biztonságpolitikai irányvonalak, szervezeti struktúra

Abstract

Organizations both in the state and in the Church have a functional frame. This functional frame is ensured by laws. In this study I am comparing the systemic

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, doktorandusz hallgató – National University of Public Service, Doctoral School of Military Sciences, PhD student, E-mail: irosandor@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9574-4293

² 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről. (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99400034.TV (A letöltés ideje: 2017. 12. 20.))

³ Erdő Péter (ford.): Az Egyházi Törvénykönyv, Codex Iuris Canonici. Libreria Editrice Vaticana, 1983.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

structures of the police and of the Catholic Church. The law of the police forms the base of the comparison from the side of the police. The Church statute-book, which was written in 1983, forms the base of the comparison from the side of the Church. The description of the two special organizations' systematic structures proves and identifies those statements, which show the importance and the necessity of the cooperation between the two organizations. The study points out the joints between the two organisations, where it is possible to form a professional collaboration with mutual benefits and shows those relevant new security challenges that concern the Catholic Church in the European Union.

Key words: police, Catholic Church, new challenges, policies of safety and security politics, systemic structure

A RENDÉSZET ALAPJAINAK RÖVID BEMUTATÁSA

Jól érzékelhető, hogy a legnagyobb különbség a két szervezet között az, hogy a Magyar Rendőrséget magyar jogszabályok szabályozzák, még a Magyar Katolikus Egyházat és annak felépítését nemzetközi, kánonjogilag egyetemes jogszabályok, mivel a Katolikus Egyház egyetemes. Fontos megjegyeznünk, hogy a Katolikus Egyházban sokkal szorosabb a viszony, így a hierarchia is a részegyház (ahogy majd látni fogjuk például az egyházmegyék) és az egyetemes egyház (amelynek székhelye Rómában, a Vatikánban van, és az egyház feje a pápa) között, mint a magyar rendőrségnek a nemzetközi rendőrségi szervezettel vagy inkább szervezetekkel való kapcsolata. Ugyanis az Interpol, azaz a Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezete és az Europol, az Európai Rendőrségi Hivatal csak iránymutatásokat adhat, hogy a nemzeti rendőrségek munkáját segítse az országokon, illetve az Európai Unión belül átívelő bűnözés visszaszorítása érdekében. Például az Interpolnak sincs saját nyomozati köre, a tagállamok rendőrségi munkáját segíti adatszolgáltatással és nyilvántartással. De a Szentszéknek igenis van irányítási joga, és törvényeket is adhat ki, amelyek meghatározzák a Magyar Katolikus Egyház struktúráját és működési rendszerét.⁴

A rendészet tág fogalom, tulajdonképpen a veszélyelhárítást jelenti, és a veszélyhelyzet kezelésében az első számú felelősök a rendőrség szervei (a katonaság mellett). Egyébként a rendészetnek más szervei is vannak, amelyek közreműködnek ebben, például a közterület-felügyelet, polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, katasztrófavédelem.⁵ A legújabb hazai kutatások által meghatározott megközelítésben a rendészettudomány a rendészetre vonatkozó, kritikailag igazolt, tudományos módszerekkel megszerzett és a rendészettudomány által kialakított fogalmakkal leírt ismeretek rendszerezett összessége, amelyek lehetővé teszik a kutatási tárgy törvényszerűségeinek megismerését és a rendészet más társadalmi

⁴ Szabó Csaba: A katolikus lelképásztori szolgálat rendészeti aspektusának kutatása I–II. *Hadtudományi Szemle*, 2014/7, 121–125.

⁵ Balla Zoltán: A rendészet. *Rejtjel* Kiadó, Budapest, 2015, 46–52.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

komplexumokkal való kapcsolatainak tanulmányozását.⁶ Formai meghatározása alapján a rendészettudomány tárgya a rendészeti igazgatás, mint a közigazgatás egyik, viszonylagos önállósággal rendelkező ágazata. Ehhez kapcsolódik a más társadalomtudományok által kifejlesztett metodikákra épülő, de a kutatási tárgy sajátosságaihoz illeszkedő önálló módszertan, amely a rendészeti igazgatás legáltalánosabb törvényszerűségeinek az összefoglalására törekszik, figyelemmel a rendészet tudomány és szakterületét érintő kihívásokra.

A RENDŐRSÉG SZERVEZETI STRUKTÚRÁJA

A rendőrség strukturális felépítésének kialakítását nagymértékben meghatározta a társadalmi elvárás, amely a gyors és hatékony rendészeti feladatellátás végrehajtásának igényében mutatkozott meg. A rendőrség hierarchikus felépítésében elsődleges szempont volt az ország teljes területi lefedettségének a kialakítása. A rendészeti feladatellátás és szolgáltatás kialakításánál mind az állam, mind a jogalkotó a hatékonyságot, valamint az átfedések megszüntetését tartotta szem előtt. Ennek értelmében a rendészeti feladatellátás legszélesebb spektruma a helyi rendészeti szerveknél, a rendőrkapitányságoknál, valamint a határrendészeti kirendeltségeknél valósul meg. Ugyanez a feladatellátás és szervezeti struktúra figyelhető meg a katolikus egyház szervezeti rendszerében is.

Az 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről kimondja: „4/A. § (1) Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szervre (a továbbiakban: központi szerv), megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokra, rendőrkapitányságokra és határrendészeti kirendeltségekre tagozódik. Egyes feladatok ellátására törvény vagy kormányrendelet más rendőri szervet is létrehozhat.”

Ez alapján a Magyar Rendőrség hierarchikus felépítése a következő:

1. Országos Rendőr-főkapitányság,
2. budapesti és 19 megyei rendőr-főkapitányság,
3. 154 rendőr-főkapitányság és 21 határrendészeti kirendeltség,
4. más szervek (külön – nem a hierarchikus rendszerben): Készletlenti Rendőrség, Repülőtéri Rendőr Igazgatóság, Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet, Központi Gazdasági Ellátó Igazgatóság stb., de ezek is alá vannak rendelve az Országos Rendőr-főkapitányságnak.⁷

A KATOLIKUS EGYHÁZ HIERARCHIKUS FELÉPÍTÉSE

A Katolikus Egyház felépítésében társadalmi és látható szervezet is, ezért neki szüksége van szabályokra, hogy láthatóvá váljék a hierarchikus és szerves struktúrája. A Katolikus

⁶ Boda József, Finszter Géza, Imre Miklós, Kerezsi Klára, Kovács Gábor, Sallai János: A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai. *Államtudományi Műhelytanulmányok*, 2016/17, 3.

⁷ A rendőrség szervezete. (<http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendorseg-szervezete>) (A letöltés ideje: 2017. 12. 20.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

Egyház hierarchikus felépítése a következő az 1983-as CIC szerint:⁸ Római pápa (331. kánon) – „a püspökök testületének feje a római egyház püspöke, Krisztus helytartója, az egész egyház pásztora”. Püspökök testülete (336. kánon) – feje a római pápa, tagjai a püspökök és a Bíborosok (349. kánon) – ők gondoskodnak a római pápa megválasztásáról. 350. kán. -- 1. §. „A bíborosok testülete három rendre oszlik: a püspökre, melyhez azok a bíborosok tartoznak, akiknek a pápa a Róma környéki egyházakat jelöli ki címül, valamint a keleti pátriárkák, akik a bíborosi testületbe fölvételt nyertek; továbbá a presbiteri és a diakónusi rendre.”

A részegyházak (368. kánon – amelyekből az egyetemes egyház áll) hierarchikus felépítése a következő: püspökök (375. kánon) – apostolok utódjai, pásztorok, a pápa szabadon nevezi ki őket megyéspüspökök (384. kánon) – valamely egyházmegye gondozása van rájuk bízva, koadjutorok és segédpüspökök (403. kánon), egyházmegyei kormányzó (423. kánon) – a püspöki szék megüresedésekor ő irányítja az egyházmegyét.

A részegyházak csoportjai:

- egyháztartományok és egyházi régiók (431. kánon) hierarchikus felépítése:
- metropolita, azaz érsek (435. kánon)
- általános helynökök, püspöki helynökök (475. kánon)
- plébánia (515. kánon) hierarchikus felépítése:
- plébános (519. kánon) – „A rábizott plébánia saját lelkipásztora.”
- káplán (545. kánon) – a plébános munkatársa, segítője
- esperesi kerület élén az esperes áll (553. kánon)

A fentebb felsorolt 1983-as Egyházi Kódex (CIC) kánonjai, azaz előírásai alapján elmondhatjuk, hogy a Katolikus Egyház hierarchikus felépítése a következő a személyek tekintetében:

- pápa
- bíborosok
- püspökök – megyéspüspökök
- esperesek
- plébánosok
- káplánok.⁹

KÖZÖS PONTOK A RENDŐRSÉG ÉS A KATOLIKUS EGYHÁZ STRUKTURÁLIS FELÉPÍTÉSE KÖZÖTT

Ahogy láthattuk a Katolikus Egyház hierarchikusan felépített szervezet. A Katolikus Egyház saját jogalkotása határozza meg annak szervezeti és strukturális felépítését. A Magyar

⁸ CODEX Iuris Canonici: Kánonjogi Kódex, CIC: 1. a római katolikus egyház törvénykönyve. 1918. V. 19-1983. XI. 27-ig. Szt X. Pius 1904. III. 19.

⁹ Erdő P.: i. m.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

Rendőrség szintén hierarchikusan, területi elven felépülő szervezet.¹⁰ Ha párhuzamot szeretnénk vonni a Magyar Katolikus Egyház és a Magyar Rendőrség felépítése között, akkor a következő analógia lenne:

| Szervezetek | Magyar Katolikus Egyház ¹¹ | Magyar Rendőrség ¹² |
|---|--|---|
| Központi szerv | Magyar Katolikus Püspöki Konferencia | Országos Rendőr-főkapitányság |
| „Megyei” szervek | egyházmegyék, amelyek területileg érsekségekhez vannak beosztva (17) | Megyei és fővárosi rendőr-főkapitányságok (19) |
| | Tábori Lelkésztség – ami kánonjogilag egyházmegyének minősül | |
| „Települési-helyi” szervek | plébániák (több ezer) | rendőrkapitányságok (154) |
| | | határrendészeti kirendeltségek (21) |
| Más szervek | | Készenléti Rendőrség, Repülőtéri Rendőr Igazgatóság, Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet, Központi Gazdasági Ellátó Igazgatóság. |
| Nemzetközi szervezet, amelyhez tartozik | Szentszék – Vatikán | Interpol – Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezete, Europol – Európai Rendőrségi Hivatal (European Police Office) |

Ahogy a táblázatban is láthatjuk, a Magyar Katolikus Egyház és a Magyar Rendőrség szervezeteit struktúrája között jelentős párhuzamot találunk. Ez a párhuzamosság nem csak a szervezeti felépítésben, hanem a feladatellátás vonatkozásában is átfedéseket mutat. Az

¹⁰ Szabó Csaba: Az Európai Unió és Magyarország biztonsági stratégiájának vizsgálata a szélsőséges vallási csoportok vonatkozásában. *Szakmai Szemle: A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos-Szakmai Folyóirata*, 2012/2, 80–81.

¹¹ Magyar Katolikus Püspöki Konferencia. <http://uj.katolikus.hu/> | (A etöltés ideje: 2017. 12. 29.)

¹² 20/2015. (IX. 10.) ORFK utasítás az Országos Rendőr-főkapitányság Szervezeti és Működési Szabályzatáról. *ORFK Tájékoztató*, 2015/18.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

állampolgárok a mindennapi életüket érintő problémák kezelése érdekében, valamint a problémák feltárása és feldolgozása érdekében veszik igénybe az állam, valamint a katolikus egyház által biztosított és működtetett szervezeti rendszereket. Mind a rendőrségnek, mind a katolikus egyháznak kiemelt feladatellátásai közé tartozik, hogy a bajba jutott embereknek segítséget, megoldási lehetőségeket és vigaszt nyújtsanak. A rendőrség ezt a bűnmegelőzésben, a közrend és a közbiztonság fenntartásában, a közterületi jelenlétben, valamint a bűncselekmények felderítésében biztosítja a társadalom tagjai számára. Fontos, hogy mind a katolikus egyház, mind az állam nyitott legyen a minél szorosabb kapcsolat kialakítására. Többek között olyan kihívások megoldása vonatkozásában érdemes együttműködésről beszélni a két szervezet között, mind a rendőrségi lelkipásztori ellátás kialakítása, a hatósági lelkesítő szolgálat kiterjesztése, a rendőrségi fogdában lévő személyek lelkipásztori ellátásának biztosítása, a vallási szélsőséges személyek és szervezetek azonosításának biztosítása, közös oktatási és kutatási együttműködések kialakítása az Európai Uniót és a Katolikus Egyházat érintő új biztonsági kihívások kezelése érdekében.¹³ A szervezeti struktúra alapjai, mind a katolikus egyház, mind a rendőrség vonatkozásában (akár a központi, a területi vagy a helyi szinteket vesszük figyelembe) rendelkezésre állnak, ezért az együttműködés lehetősége és kiterjesztése mind az állam, mind a katolikus egyház részéről nem kíván jelentős többletforrások bevonását. Mindazonáltal a közös kapcsolódási pontok azonosításához és a közös együttműködés kialakításához elengedhetetlen egy előzetes hatásvizsgálat elvégzése, valamint tárgyalások útján a közös célok felvázolása és kiértékelése, hogy mind a két fél megtalálja a számára végrehajtandó feladatokat.

ÖSSZEFOGLALÁS

A tanulmányban bemutattam a Magyar Rendőrség és a Magyar Katolikus Egyház szervezeti felépítését és ezek kapcsolódási pontjait. Általános következtetésként megállapítható, hogy mindkét szervezet speciális szervezeti struktúrával rendelkezik, amely hierarchikusan épül fel. A katolikus egyház és a rendőrség felépítése is piramis szerkezetű, amelynek alapját a plébániák, illetve a rendőrkapitányságok és a határrendészeti kirendeltségek adják.

Felváztam, hogy a katolikus egyház és a rendőrség közötti együttműködésnek számos olyan szakterület vonatkozásában van létjogosultsága, amelyre korábban nem volt példa. A folyamatosan változó biztonsági környezet nem csak Magyarországon, hanem az Európai Unióban is az eddig alkalmazott együttműködési stratégiák felülvizsgálatát igénylik. Olyan speciális szervezetrendszerrel, szervezeti struktúrával, valamint társadalmilag hasznos és fontos feladatellátással rendelkező szervezeteknek (*mint a rendőri szervek és a katolikus*

¹³ Szabó Csaba: Examination About the Law Enforcement Strategies which are Influence the Criminal Behaviour. *Academic and Applied Research In Military And Public Management Science*, 2016/3, 267–269.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

egyház) kell együttműködést kezdeményezni, amelyek napi kapcsolatban vannak a társadalom tagjainak jelentős részével.¹⁴ Lényeges szempont, hogy mind a két szervezet oldaláról azonosításra kerüljenek a szervezetet érintő lényeges biztonsági és társadalmi problémák, valamint kihívások és kockázatok. A szakmai konszenzus kialakítása már több Európai Unió tagállam vonatkozásában megtörtént. A katolikus egyház is számos olyan, eddig nem tapasztalt új biztonsági kihívásokkal szembesül, mint az irregulációs migráció kérdésköre, a keresztény szent helyek és egyházi személyek támadhatósága és veszélyeztetettsége, valamint a keresztény emberek terrorfenyegetettsége. Ezeknek az új biztonsági kihívásokat a kockázatát (elsősorban) a rendészeti szervek hathatós és hatékony feladatellátásával lehet csökkenteni.

Lényeges szempont, hogy a katolikus egyház is segítse a rendőrség munkáját, ezt pedig a legjobban úgy tudja megtenni, hogy támogassa a rendőröket a rendőri munkából eredő krízishelyzetek kezelésében. Tudományos kutatások bizonyították, hogy a rendőrök szükségét érzik, hogy a vallási életüket meg tudják élni a rendőri szolgálat során.¹⁵ Ezért fontos, hogy a katolikus egyház biztosítsa a rendőrök lelkipásztori ellátását. Mivel a rendőrök sajátos körülmények között élnek és sajátos feladatokat látnak el, ennek következtében a lelkipásztori ellátásuknak is sajátosnak kell lenni.¹⁶ Összefoglalóan elmondhatjuk, hogy a vallás jelenléte a társadalomban, jelen esetünkben a fegyveres testületeknél, azaz a rendőrségnél egyértelműen pozitív hatást vált ki. Ennek következtében a katolikus egyháznak minél nagyobb szerepet kell betölteni a rendőrség szakmai életében, mert mindenkinek, így az államnak is az a célja, hogy lelkileg erős rendőrök szolgálják a közrend és a közbiztonság védelmét, és ezt a szervezetszerű vallásgyakorlás nélkül nem lehet elérni. Elengedhetetlen tehát a rendőrök lelki gondozása.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. A rendőrség szervezete. (<http://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendorseg-szervezete>) (A letöltés ideje: 2017. 12. 20.)
2. Balla Zoltán: A rendészet. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2015.
3. Boda József, Finszter Géza, Imre Miklós, Kerecsi Klára, Kovács Gábor, Sallai János: A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai. *Államtudományi Műhelytanulmányok*, 2016/17.
4. City of Shreveport Police: Police Chaplains and Pastors – Rendőrségi lelkipásztorok és lelkészek. (<http://www.shreveportla.gov/index.aspx?NID=458>) letöltés ideje: 2018. január 5.)

¹⁴ City of Shreveport Police: Police Chaplains and Pastors – Rendőrségi lelkipásztorok és lelkészek. (<http://www.shreveportla.gov/index.aspx?NID=458>) (A letöltés ideje: 2018. 01. 05.)

¹⁵ Szabó Csaba: A katolikus rendőrségi lelkipásztori modell válaszai a rendőrök erkölcsi és pszichikai problémáira. In: Szabó Csaba (szerk.): *Studia Doctorandorum Alumnae: Válogatás a DOSz Alumni Osztály tagjainak doktori munkáiból*. Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2016. 335–478.

¹⁶ POLICE Suspects Not Left Out Of Church's Pastoral Care – A rendőrök lelkipásztori szolgálata. (http://www.ucanews.com/story-archive/?post_name=/2005/10/05/police-suspects-not-left-out-of-churchs-pastoral-care&post_id=26361) (A letöltés ideje: 2018. 01. 15.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2018. XI. évfolyam 2. szám

5. CODEX Iuris Canonici: Kánonjogi Kódex, CIC: 1. a római katolikus egyház törvénykönyve, 1918. V. 19-1983. XI. 27-ig. Szt X. Pius 1904. III. 19.
6. Erdő Péter (ford.): Az Egyházi Törvénykönyv, Codex Iuris Canonici. Libreria Editrice Vaticana, 1983.
7. Magyar Katolikus Püspöki Konferencia. <http://uj.katolikus.hu/> (A letöltés ideje: 2017. 12. 29.)
8. POLICE Suspects Not Left Out Of Church's Pastoral Care – A rendőrök lelkipásztori szolgálata. (http://www.ucanews.com/story-archive/?post_name=/2005/10/05/police-suspects-not-left-out-of-churchs-pastoral-care&post_id=26361) (A letöltés ideje: 2018. 01. 15.)
9. Szabó Csaba: A katolikus lelkipásztori szolgálat rendészeti aspektusának kutatása I–II. *Hadtudományi Szemle*, 2014/7.
10. Szabó Csaba: A katolikus rendőrségi lelkipásztori modell válaszai a rendőrök erkölcsi és pszichikai problémáira. In: Szabó Csaba (szerk.): *Studia Doctorandorum Alumnae: Válogatás a DOSz Alumni Osztály tagjainak doktori munkáiból*. Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2016.
11. Szabó Csaba: Az Európai Unió és Magyarország biztonsági stratégiájának vizsgálata a szélsőséges vallási csoportok vonatkozásában. *Szakmai Szemle: A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat Tudományos-Szakmai Folyóirata*, 2012/2.
12. Szabó Csaba: Examination About the Law Enforcement Strategies which are Influence the Criminal Behavior. *Academic and Applied Research In Military And Public Management Science*, 2016/3.
13. 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről. [https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99400034.TV\(A](https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99400034.TV(A)) letöltés ideje 2017. 12. 20.)
14. 20/2015. (IX. 10.) ORFK utasítás az Országos Rendőr-főkapitányság Szervezeti és Működési Szabályzatáról. *ORFK Tájékoztató*, 2015/18.